

ЧІУКІ-ЧІУКІ! *межд.* чук-чук! (*тојуғу чағыраркан*)—чук-чук! (*так подзывают курицу*).

ЧІУПІУР (В) *см.* ЧіупіуртІ.

ЧІУПІУРТІ (Н), ЧІУПІУР (В) көз дибинә жығылан чирк—гнойное выделение из глаза.

ЧІУР бурма—крученный.

ЧІУРЕВКІСУН дөндөрмәк, чевирмәк, шәклә салмаг—превращать, оборачивать, привести в порядок.

ЧІУРЕСУН 1) бурулмаг—закручиваться; 2) дөнмәк, чеврилмәк, башга шәклә дүшмәк—превращаться, оборачиваться, изменить вид.

ЧІУРЕЦИ 1) бурулмуш—крученный; 2) дөнмуш, чеврилмиш, башга шәклә дүшмуш—превращенный, обращенный, видоизмененный.

ЧІУРПЕСУН 1) бурмаг—закручивать; 2) дөндөрмәк, чевирмәк—превращать.

ЧІУРУМЧІУРУМЕСУН 1) эзилиб-бүзүлмәк—ломаться, кривляться, кокетничать; 2) *перен.* јаныб-төкүлмәк—разочароваться.

ЧІУБҮЙУБМ-ЧІУБҮЙУБМБАКСУН *см.* Чіурумчіурумесун.

ЧІУБЧІУБКІАБН (-ух//хо) *зоол.* арыгушу—синица.

ЧЪ

ЧЪО (-й-ур-ух) 1) үз—лицо. Чъо тастіун үз вермәк, нәзламаг—баловать, делать поблажку. Чъо дугъсун үз вурмаг, хаиш етмәк—приставать с просьбой, с требованием. 2) үз—лицевая сторона, верх, поверхность.

ЧЪОБАЧЪО үз-үзә, гаршы-гаршыја—против, напротив, лицом к лицу.

ЧЪОБАЧЪОБАКСУН үз-үзә кәлмәк, гаршы-гаршыја кәлмәк—встречаться, сталкиваться.

ЧЪОЙЕЛ үздә, сәтһдә—на поверхности, налицо, на виду □ Чъойел чурпсун үз(үн)ә дурмаг, табе олмамаг—не повиноваться, дерзнуть.

ЧЪОЙЕХУН үздән, сәтһдән—поверхностно, бегло, вскользь.

ЧЪОМАҒИҒН *перен.* үзү гара, күнаһкар—провинившийся; опозоренный (*букв. с черным лицом*).

ЧЪОМАҒИҒНБАКСУН *перен.* үзү гара олмаг, күнаһкар олмаг—быть опозоренным; провиниться.

ЧЪОДУГЪСУН үз вурмаг, хаиш етмәк—приставать с просьбой, с требованием, просить.

ЧЪОМАЦІИ 1) ағ үзлү, үзү ағ—белолицый, человек с белым лицом; 2) *перен.* үзү ағ, вүчуду тәмиз—человек с чистой совестью.

ЧЪОМОЙ 1) гапынын—дверной; 2) һәјәт(ин)—усадебный.

ЧЪОМОЙДЕШИ гапынын дешији, ачыг јери—замочная скважина.

ЧЪОМОХ (-ух//хо) 1) гапы—дверь; 2) һәјәт—двор, усадьба.

ЧЪООКЪА үзү үстә, үзүгојлу—лицом вниз, ниц.

ЧЪОДЖУБКУБ үзү јумцаг, мүлајим тәбиәтли—податливый, подкладистый, кроткий.

Ч

ЧАЙИҒ (Н) *см.* Чайн.

ЧАЙЕЦИ, ЧАЙЕЦИ ХУПІ һәддиндән артыг дәм алмыш плов—переваренный плов.

ЧАИН (В), ЧАЙИҒ (Н) ағыз (*сүд*)—молозиво.

ЧАКІ эзик—мятый, помятый.

ЧАКІЕСУН 1) дөјүлмәк (*динкдә*)—быть толченным (*на толчее*); 2) эзилмәк—помяться, измяться, быть смятым.

ЧАКІЕЦИ 1) дөјүлмуш—толченный. Чакіеци бириндз дөјүлмуш дүјү—толченный рис; 2) эзилмиш, јорулмуш—уставший.

ЧАКІЛУГЪ эскинлик, јорғунлуг—усталость, вялость.

ЧАКІПЕСУН 1) дөјмәк (*динкдә*)—толочь (*на толчее*); 2) эзмәк—мять.

ЧАХ, ЧАХПЕСУН басмаг (*мүхтәлиф мәналарда*)—давить (*в разных значениях*). □ Турел чәхпесун ајағыны басмаг—наступать на ногу (*букв. задавить ногу чью-н.*). Шапкина

пийех чәхпесун папағы көзүнүн үстүнә басмаг—надвинуть шапку на глаза. Битлуна илен чәхпесун экини алағын басмасы—засорение посева сорняками. Борзуна хенен чәхпене тахылы су басыб—вода затопила (*букв. задавила*)

посевы. Афтанабилен са аылаб чәхнепи автомобил бир ушағы басды—автомобиль задавил ребенка.

ЧАЧАХПЕСУН тапдаламаг, басмаг, ајагламаг—топтать, попирать.

ЧАЧИ (-ух//й-ох) *зоол.* гаратојуг—дрозд.

ЧАМ, ЧАМДЕСТІЕСУН үтдүрмәк—заставить (*просить*) зажигать, палить.

ЧАМДЕСУН үтмэк—палить.

ЧАМЕСУН үтүлмэк—зажигаться, опалиться. ◇ **Бокни-**

чаъмесун.

җаныб үтүлмэк—сгореть, опаляться.

ЧАМЕЦИ үтүлмүш—паленый.

ЧАПУН сәпмэк, сәпмә—сыпь.

ЧАПЕСУН сәпмэк—высыпать.

ЧУ түпүрчәк—плевок.

ЧУПСУН¹ јолмаг, јолуб тәмизләмәк—вырвать, выщипывать; очищать.

ЧУПСУН² түпүрмәк—плевать.

ЧУПУН¹ јолма, тәмизләмә—вырывать, очищать.

ЧУПУН² түпүрчәк—плевок.

Дж

ДЖАГЪ сәксәнмә—вздрагивание.

ДЖАГЪДЕСУН сәксәндирмәк—испугать.

ДЖАГЪПЕСУН сәксәнмәк—содрогнуться, вздрогнуть.

ДЖАЛАГЪ 1) чалаг, јапышдырма, тахма—прививка, приделка, приклеивание; 2) с. х. чалаг, гәләм (*биткиләри чалаг етмәк*)—прививка, окулировка (растений).

ДЖАЛАГЪБАКСУН 1) чалаг олмаг, јапышмаг—быть привязанным, приклеенным; 2) чалаг олмаг—быть привитым.

ДЖАЛАГЪБЕСУН 1) чалагламаг, јапышдырмаг—пришивать, приделывать, привязывать; 2) с. х. чалагламаг, чалаг етмәк (*биткиләри*)—прививать (*растения*).

ДЖАЛАГЪЛУГЪ чалаглыг, јапышганлыг—окулировка, прививание.

ДЖАЛГЪБА¹ пејвәнд—привитый.

ДЖАЛГЪБА² чаван ағач—молодое дерево.

ДЖАМ (-ур-ух) чам—медная чаша.

ДЖАМАГЪБАТ (-ух//хо) чамаат, халг, күтлә—публика, люди, народ, общество.

ДЖАМАТТИУГЪ чамаатлыг, ичтимаилик—община, общественность.

√ ДЖАН см. Елмух.

ДЖАФА чәфа, әзијјәт, әзаб—мучение, мука, страдание,

ДЖАФАБЕСУН чәфа етмәк, әзијјәтә салмаг—мучить, тревожить.

ДЖАФАЗАПСУН чәфа чәкмәк, әзијјәт чәкмәк; зәһмәт чәкмәк, әлләшмәк—мучиться, страдать; трудиться, стараться.

ДЖАБЫЙИЛ (-ух//хо) чаван, кәнч—молодой, юноша.

ДЖАБЫЙИЛЛУГЪ чаванлыг, кәнчлик—молодость, юность.

ДЖАБГЪАБННАБМ *мн. нет. миф.* чәһәннәм—ад.

□ ДЖАБГЪАБННАБМАБ ТАЙСУН чәһәннәмә кетмәк—пойти в ад, к черту.

ДЖАБГЪАБННАБМАБ-КОРА чәһәннәмә-кора—ну черт с ним, ну его к черту.

ДЖАБГЪАБННАБМЛУГЪ чәһәннәмлик—адский. ◇

ДЖАБГЪАБННАБМИН АРУХ чәһәннәм оду—огонь адский.

ДЖАБГЪАБННАБМЛУГЪ баки чәһәннәмлик олду—сталладским.

ДЖАБМДАБЫ (Н), ДЖЕМДАКІ (В) (-хо//ух) чәмдәк,

леш—падаль, труп.

ДЖАБННАБТ *мн. нет. миф* чәннәт—рай.

ДЖАБННАБТИЛУГЪ чәннәтлик—райский.

ДЖАБНДЖАБФИЛ (Н) см. ДЖАБНДЖАБФИР.

ДЖАБРДЕСУН үтмәк—палить, опалить.

ДЖАБРКАБ//ДЖОБРКАБ (Н), ДЖЕРГАБ (В) (-ох//ух) чәркә,

сыра, сәф—ряд, шеренга, строй.

ДЖАБРКАБ-ДЖАБРКАБ (Н) чәркә-чәркә, чәркә илә—

рядами.

ДЖАБНДЖАБФИР зәнчәфил—имбирь (*белый*).

ДЖАБРМАБ (-ух//ох) чәримә—штраф.

ДЖАБРМАББАКСУН чәримәләнмәк, чәримә олун-

маг—быть оштрафованным.

ДЖАБРМАББЕСУН чәримәләмәк, чәримә етмәк—штра-

фовать.

ДЖАБРМАББОСТИУН чәримә кәсмәк, чәримә тәјин

етмәк, чәримә етмәк—назначить штраф, штрафовать.

ДЖАБГЪРАБ (-ух//ох) чәһрә—ручная прялка.

ДЖАБРДЖИ (-ух//й-ох) гаратикан, тиканлы кол—

колючий куст.

ДЖЕЙЗ (В) (-ух) чәһиз—приданое.

ДЖЕМДАКІ (В) см. ДЖАБМДАБЫ.

ДЖЕРГАБ (В) см. ДЖАБРГАБ.

ДЖЕДЖҒР (В), ДЖИДЖИР (Н) (-ух//хо) додаг—

губа.

ДЖИАМ (В) см. ЖІам.

ДЖИАМДЕСУН (В) см. ЖІамдесун.

ДЖИГАБР см. Тиъх.

ДЖИГАБРРУ (В) см. ДЖИЯРЬЛУ.

ДЖИБ (В), ДЖУБ (Н) (-ур-ух) чиб—карман.

ДЖИБКИР (-ух//хо) чибкир, огру—карманщик, вор.

ДЖИДА (-ух//ох) чида, низә, мизраг—копье, пика.

ДЖИЯАБРЛУ (Н), ДЖИГАБРРУ (В) икид, горхмаз,

чәсур—храбрый, смелый, отважный.